

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 11 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3671

2025 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2024 m. birželio 5 d. sprendimo Nr. SV-S-1427 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.3 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-3671 (toliau – Projektas) dėl šių priežasčių:

1. Projektu siūlomas teisinis reguliavimas turėtų neigiamą įtaką miškingumo didinimui, kuris numatytas 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ (1 priedo 6 tikslo 3 rodiklis – iki 2030 metų Lietuvos miškingumą didinti iki 35 proc.). Nuo 2011 m. birželio 16 d., kai Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Miškų įstatymo 2, 4, 11, 13 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XI-1448 ir Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnyje nustatė išimtinius miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejus, kitomis naudmenomis Lietuvoje paversta 6 620 ha miškų ploto. Įvertinus tai, kad siūlomas teisinis reguliavimas sudaro sąlygas skirtingai jį interpretuoti (Projekte vartojamos įstatymuose neapibrėžtos sąvokos „išvystyta geležinkelių infrastruktūra“, „negyvenamųjų objektų paskirties teritorijos“), potencialiai kitomis naudmenomis gali būti paversta 821 ha miestų miškų ploto. Dėl siūlomo teisinio reguliavimo padaugėtų išimtinių miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejų, tai sudarytų sąlygas urbanizuoti miškus, apribotų visuomenės prieinamumą prie jų. Projekto aiškinamajame rašte neįvertinta, kiek ekosisteminių paslaugų teikia miškai, jų sukaupiamas anglies kiekis ir vaidmuo reguliuojant klimatą, neatsižvelgta į tai, kad miškai yra svarbūs žmonių dvasinei ir fizinei gerovei, teikia estetinę vertę, įkvepia kūrybai, skatina kultūrinę, edukacinę ir rekreacinę veiklas. Projektas neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 5 punkte įtvirtinto teisėkūros efektyvumo principo, nes siūlomu teisiniu reguliavimu nėra įvertintos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir nėra pasirinkta geriausia iš jų, leidžianti veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai pasiekti teisinio reguliavimo tikslą.

2. Miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik šiame įstatyme nustatytais išimtiniais atvejais – valstybei svarbiems projektams įgyvendinti, inžinerinės infrastruktūros teritorijoms, apimančioms komunikacinius koridorius, inžinerinius tinklus, susisiekimo komunikacijas ir aptarnavimo objektus, formuoti,

visuomeninės paskirties, bendrojo naudojimo ir atskirųjų želdynų teritorijoms formuoti, teritorijose, skirtose valstybės sienos apsaugos tikslams ir krašto apsaugos tikslams, ir kitais atvejais, išvardytais Miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje. Miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis, kai tuo akivaizdžiai suinteresuota visuomenė. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1998 m. birželio 1 d. nutarime konstatavo, kad miškas yra vienas pagrindinių gamtos turtų. Jis yra vienos bendros ekologinės sistemos dalis, tarnauja visuomenės ir žmonių gerovei, saugo kraštovaizdžio stabilumą, gerina aplinkos kokybę. Konstitucinis Teismas 2009 m. birželio 22 d. nutarime konstatavo, kad pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją įstatymu gali būti įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį miškų ūkio žemės paskirtis gali būti keičiama; įstatymų leidėjas pagal Konstituciją, *inter alia* jos 23, 54 straipsnius, reguliuodamas santykius, susijusius su miškų ūkio žemės paskirties keitimu, taip pat su miško žemės pavertimu kitomis naudmenomis, turi pareigą nustatyti aiškius miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis kriterijus; tai darant turi būti paisoma miško, kaip gamtinio objekto, ypatumų, bendrųjų aplinkos apsaugos principų (*inter alia* neigiamo poveikio aplinkai mažinimo, gamtos išteklių racionalaus ir kompleksiško naudojimo), taip pat viešojo intereso; teisinis reguliavimas įstatymu nustatant žemės sklypų priskyrimo miškų ūkio paskirties žemei keitimą, taip pat miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis gali būti diferencijuotas, *inter alia* atsižvelgiant į miško vertingumą, funkcinę paskirtį, poveikį ekosistemai. Nustatant miškų ūkio teisinį reguliavimą turi būti paisoma iš Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies kylančios valstybės pareigos reguliuoti ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, įgyvendinant iš Konstitucijos 54 straipsnio, 128 straipsnio 2 dalies kylančius reikalavimus, užtikrinti tinkamą miškų apsaugą, taip pat jų, kaip valstybės turto, racionalų tvarkymą ir naudojimą. Miško svarba pabrėžiama Konstitucijos 47 straipsnio 1 dalyje: „Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklauso: žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai <...>“. Konstitucinio Teismo nuomone, „miškas yra vienas iš pagrindinių gamtos turtų. Jis yra vieningos ekologinės sistemos dalis, tarnauja visuomenės ir žmonių gerovei, saugo kraštovaizdžio stabilumą, gerina aplinkos kokybę“ (Konstitucinio Teismo 1998 m. birželio 1 d. nutarimas). Įvertinus šią Konstitucinio Teismo jurisprudenciją dėl miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis, Projektu siūlomas naujas miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejis laikytinas nepagrįstu, nes nepaisoma miško, kaip gamtinio objekto, ypatumų, bendrųjų aplinkos apsaugos principų, neigiamo poveikio aplinkai mažinimo, gamtos išteklių racionalaus ir kompleksiško naudojimo, neužtikrinama valstybės pareiga užtikrinti tinkamą miškų apsaugą ir reguliuoti ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei. Miškų išsaugojimo viešasis interesas tarnauja bendrai tautos gerovei, nes apima aspektus, kurie yra svarbūs visuomenei ir aplinkai (ekologinė vertė, socialinis ir kultūrinis vaidmuo, klimato pokyčių švelninimas ir gamtos paveldo išsaugojimas), ir yra svarbesnis nei interesai, kuriuos Projekto rengėjas nurodo aiškinamajame rašte: transportavimo kaštų sumažinimas pramonės teritoriją įrengiant arti geležinkelio infrastruktūros, darbuotojų kelionės į darbo vietą ir atgal sutrumpinimas.

3. Projektu siūlomas teisinis reguliavimas, numatantis naują miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis atvejį, sudarytų sąlygas mažinti miestų miškų plotą. Miestų miškų funkcinė paskirtis – tenkinti miestų gyventojų rekreacines, sanitarijos ir higienos reikmes, sudaryti sąlygas, palankias rekreacijai, masiniams renginiams gamtoje, gerinti miestų oro kokybę, jų estetinį vaizdą, formuoti ir

palaikyti tam tinkamiausius medynus. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų (anglies dvideginio) absorbavimas miškuose yra svarbus procesas, padedantis švelninti klimato kaitą. Remiantis nacionaliniais šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos duomenimis, 1 ha miesto teritorijoje esančio miško, įskaitant dirvožemį, yra sukaupęs anglies, kurios kiekis atitinka apie 600–700 t CO₂ ekvivalento. Miestų miškams turėtų būti taikomi griežtesni apsaugos reikalavimai nei kitiems miškams, nes miesto miškas lemia kraštovaizdžio stabilumą, aplinkos kokybę, yra esminis ekologinės pusiausvyros veiksnys – sudaro daugelio gyvūnijos ir augmenijos rūšių buveines, stabdo dirvos eroziją, saugo gruntinius ir paviršinius vandenis, grynina orą. Miškai šalia geležinkelių, ypač miestuose, atlieka svarbų ekologinį vaidmenį, mažina triukšmo lygį, transporto sektoriaus išmetamo anglies dvideginio pėdsaką, gerina kraštovaizdžio estetiką, padeda užtikrinti geležinkelio eismo saugumą.

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras